

Paide linnaruumi mõttekoda „Üldvisioon“

20. veebruaril 2017 Wabalinna majas.

Osales 7 inimest: Siret Pihelgas, Andres Kõnno, Andry Krass, Reino Lõhmus, Tiit Kanne, Rainer Eidemiller, Kaspar Tammist

Kokkuvõte seni toimunud linnaruumi mõttekoja kohtumistest

Esimesel kohtumisel (15. detsember 2016) käidi välja teemad, milles sooviti edaspidi arutelusid korraldada, neist teemadest räägiti mõttekoja viiel kohtumisel läbi enamik ja praktiliselt kõik sellised, mis olid seotud mõne konkreetse probleemi või ideega. Kõik linnaruumi mõttekoja kohtumised toimusid Paide Wabalinna majas, kus selleteemalisi arutelusid on korraldatud alates 2007. aastast.

„Vanalinna ja miljööalade“ kohtumisel (19.12.16) oli peamiseks soovitusel kasutada senisest enam **sunnivahendeid** – peamiselt sunniraha, võimalusel ka asendustäitmist. Muidugi tuleks jätkuvalt tegeleda ka nõustamise, rahaliste toetuste jms-ga, ent kriitilises olukorras oleva kinnisvaraga linnakeskuses ei saa enam liiga kannatlik olla. Vanade majade päästmise huvides tuleb kaaluda ka võimalusi **tänavapindade langetamiseks**, samuti tuleb edaspidigi arendada vanade majade ennistamist toetavat **keskkonda** – valgustus, tänavakatted, reklaam jms peab olema miljööga sobituv.

Eriti kesklinna (vanalinna) tänavavõrku tuleb arendada **jalakäija-sõbralikuks**, sest see on paremini sobituv vanalinna tänavavõrgustiku ja hoonete kasutusega. Kesklinna piirkonda ei ole sobilik lubada **miljööga mittesobivaid uusehitisi**, ka selliseid suuri hooned, mille kasutus eeldaks olulist transpordivahendite koormust vanalinna tänavatel. Tegeleda tuleks kahaneva linna perspektiiviga, mis tähendab, et linn ei tohi kahaneda kindlasti mitte keskelt – senisest enam tuleb mõelda **kesklinna (vanalinna) suurema kasutamise** peale. Siit asutusi välja viies tuleb kohe teen plaan selle jaoks, et kuidas täidetakse kesklinna piirkonnas tühjaks jäänud hooned (müük ei ole alati parim lahendus). Oluline on ühtne **positiivne hoiak** nii linnavalitsuse, kodanikeühenduste kui muinsuskaitse poolt: miljööalade nõuded on täitmiseks, ent selles pakutakse olulist tuge. Mh tuleks kindlasti edasi minna miljööväärtuslike ehitusalade **teemaplaneeringuga**, et nii määratleda erinõuetega piirkonnad kui täpsustada nõudeid endid.

Üheks ettepanekuks oli vanade majade senisest põhjalikum **kaardistamine**, eriti ülevaate saamine majade omanikest (kontaktandmed) ja tegelikest kasutajatest. See on oluline eeldus, et nii nõustamise kui sunnivahenditega saaks tõhusalt edasi minna. Selle töö saaks edukalt ühendada ka ettevõtjate mõttekojas välja käidud ideega Paide kohaturundusest.

Paide keskväljaku teemal peeti nõu 9. jaanuaril 2017. Pea üksmeelselt oldi seda meelt, et keskväljaku planeeringuga tuleb kindlasti edasi minna. Väljak peab olema rohkem ja senisest paremini kasutatav **jalakäijatele ja ürituste korraldamiseks**, ent väljak peaks jääma **osaliselt ka liiklusele avatuks** (näiteks Konsumi poolses osas), et ta liiklusteedest täieliku väljajäämisega veel rohkem ei tühjeneks. Silmas peab kindlasti pidama ka väljakut ümbritsevate ettevõtjate huvisid. Sõnastada tuleks eelkõige need **väärtused ja eesmärgid**, millest lähtuvalt antakse väljaku planeerimise ülesanne, näiteks jalakäijasõbralikkus, avatus ja kasutusmugavus regulaarseteks üritusteks (laadad, paraadid) ja ajutisteks üritusteks, haljastuse osakaal, selge funktsioon (võrreldes nn Selveri-parkla kui uue keskusega). Väljaku planeerimisel tuleb arvestada oluliste **ümbritsevate objektidega**: Arvo Pärdi muusikapark, Posti tn 12 koolimaja, vallimägi, muusikakool, Väike-Aia roheala, K-Keskus, väljakule suubuvad tänavad. Konkreetne lahendus leitakse ikka läbi **arhitektuurikonkursi**, millele peaks kindlasti eelnema **avalik arutelu**. Selle soodustamiseks peaks keskväljakule panema infotahvli (mis

võiks osaliselt olla ka digitaalne), hea oleks see üles panna juba enne arvamusefestivali liikluseksperimenti, mil keskväljak suletakse osaliselt liiklusele. Tahvli ühe asukohana on arutatud Konsumi kaupluse ja Pärnu 3 vahelist ala aga ka keskväljaku roheala (näiteks talvise jõuluvana maja asukohta). Avalik arutelu peab sisaldama ka kohtumisi erinevate sihtgruppidega (sh ettevõtjad). Hea oleks luua ka selline veebipõhine kaardirakendus, mis selgitaks keskväljaku planeerimisega seotud ja võimaldaks inimestel oma ideedega panustada. Selline kaardirakendus on olnud kasutusel Tallinnas, kus kodanikud panustasid oma ideedega väga aktiivselt.

Kohtumisel „**Paide teed, tänavad, võrgustikud**“ (16.01.2017) anti linnavalitsuse poolt ülevaade lähiajale planeeritud **teetöödest**. 2017 suvi-sügis toimub Pärnu tn taastusremont ning algab Raudtee tn ja Mündi tee katendiuuringud ja projekteerimine, samuti Tallinna tn uuringud ja sadeveetrasside uuring. Soovitati seada eesmärgiks teede ja tänavate remondi puhul arvestada alati ka **ümbritsevate majadega, sh võimalusel langetada tänavapindu**. See on tegelikult hädavajalik selleks, et päästa tänavate ääres asuvaid vanu hooneid ja tekitada nende vastu huvi võimalikel uutel ja headel omanikel. Samas võib see viia teetööd oluliselt kallimaks. Alternatiivina tuleb uurida sadevee ümbersuunamise võimalusi, sadeveekaevude rajamist kruntidele jms.

Võimalusel tuleks kaaluda seda, et kas saaks tänavate remondi ajal üles võetavaid **vanu munakive** kusagil ladustada ja hiljem taaskasutada. Peamine probleem ongi ladustuskoha leidmine, samuti võiks olla kohe ka selge, et kus ja millal kive ka tegelikult taaskasutama hakatakse (seejuures peaksid paigaldustööd olema kvaliteetsemad kui Rüütli tn tehtud tööd). **Paide jõe** puhul ei räägitud palju vana jõesängi taastamisest (see on väga suur ja eraldi töögruppi nõudev teema), pigem praeguse jõeümbruse korraldamisest, näiteks jõeäärse kallasraja välja ehitamisest ning ühendusteest Ülejõe discgolfi alaga.

Mõttekoja teemas „**rahastus ja sanktsioonid**“ (23.01.17) anti esmalt ülevaade **restaureerimistoetustest**, mida on Paide linnas välja antud alates 2007. aastast kokku summas 52 775 eurot (29 erinevat objekti + 16 korduvat). Kuna muinsuskaitse üks arengusuundi on ühest küljest korrastada kaitstavate objektide hulka ja suurendada toetuste määra ning teisest küljest karmistada sunnivahendeid, siis tuleks sama suund ka Paides võtta. Muuhulgas saaks edaspidi ühildada Paide linna ja Muinsuskaitseameti poolt antavaid toetusi, et toetussumma oleks suurem ja aitaks katta vajadusel ka omafinantseeringut, mida nõutakse linna poolt antavate toetuste puhul. Samuti võiks kaaluda ka mitterahalise omafinantseeringu lubamist (omanike enda tööpanus). MKA-lt tuleks Paide jaoks senisest rohkem toetusi küsida. Edaspidi hakkab ka MKA toetama 50% ulatuses muinsuskaitse eritingimuste koostamist (teise poole osas saaks toetust küsida Paide linnalt). Selge on see, et **vanalinna kaitsealas kehtivaid nõudeid** meie muuta ei saa (need on VV kehtestatud ja tegu on ühtse, kogu Eestis hõlmava teemaga), ent üksikute objektide kaupa omanikule sobivate lahenduste leidmine on alati võimalik. Üheks välja käidud mõtteks oli **ehitisregistrise** vanade majade ennistamise nõuete kohta andmete ülespanek. Sellega tasub kindlasti edasi tegeleda, ent väga detailidesse selles minna ei saa, sest lõpuks sõltub kõik konkreetse omaniku soovidest ja võimalustest. Jällegi saab nõuetega seonduva pöörata positiivseks – Paidega seotud eripäraseks ja võimalusteks, mida seostada kohaturundusega ning näidata ka seda, et vanadesse majadesse investeerimine tasub ka Paides igas mõttes ära.

Sunnivahenditest tasub kõige enam kasutada **sunniraha**, seda on juba Paides hakatud rohkem kasutama (2016 saadetud 58 märgukirja, neist 38 kinnistu heakorra kohta). See vahend toimib, sest kui inimene on valiku ees, kas tasuda 2000e sunniraha või parendada selle asemel oma kinnistu heakorda, siis ilmselt valitakse pigem teine tee. Paari eriti halvas seisukorras oleva maja omanikud on hakanud samuti üle väga pika aja seetõttu tegutsema. Seal on tegemist valikutega – kas ennistada, lammutada või müüa. Nende valikute tegemisel peaks kõik osapooled (linn, MKA, vabakond) oma abi ka pakkuma.

Üheks ideeks on olnud **vanalinna fondi loomine** (analoogne Kogukonnafondi juures tegutsevale Pärandi Sihtkapitalile). Ehk on inimesed ja ettevõtted nõus panustama meie elukeskkonna korrastamisse toetustega. Taolisest fondist võib edaspidi välja kasvada ka kogukonnapank, mis suunab elukeskkonda juba erainvesteeringuid.

Kokkuvõttes peaks Paide linn tegelema linnasüdamega ja kesklinna piirkonnaga eesmärgil muuta see inimsõbralikumaks ning luua sellega eeldused hooliva kogukonna tekkimiseks. Oluline on vastastikkune dialoog – ühised arutelud, võimalused esitada oma ideid ja ettepanekuid ja saada tagasisidet. Tulevases üldplaneeringus peab mh tegelema kindlasti kahaneva linna kontseptsiooniga, ent selliselt, et see ei kahjustaks linnasüdant. Enam tuleb tegeleda ka erineva funktsiooniga tsoonide eristamisega (tööstus, kaubandus, elamud, haljasalad jne). Kõrvuti toetamise ja nõustamisega tuleb ühist huvi silmas pidades kohaldada jõulisemalt sunnivahendeid nende objektide suhtes, mis elukeskkonna parendamist praegu ei toeta. Selle kõige juures võiks olla alati eesmärgiks positiivne kohaturundus, Paide-taolise väikelinna arenguvõimaluste esiletõstmine.

Linnaruumi mõttekodade memod koos seotud materjalidega on kõik üles pandud Ühendus Weissenstein poolt loodud veebilehel Majalood (<http://majalood.weissenstein.ee/community/>), mida täiendatakse ka edaspidi. Kavas on jätkuvalt korraldada linnaruumi mõttekoja kohtumisi, mh on üks mõttekojas arutatud teemadega seotud aruteluteema („Miks on väikelinnas hea“) valitud välja ka 2017. aasta Arvamusfestivali ideekorjes. See ilmselt liidetakse 7 sarnase teemaga üheks arutelualaks. Mõttekoja liikmed on nõus olema abiks mõttekojas välja käidud ettepanekute elluviimisel.